

Motion till riksdagen

1989/90:Jo799

av Bengt Silfverstrand och Birthe Sörestedt

(båda s)

Miljörevisorer

Det primära ansvaret för miljöskyddsarbetet i företagen bygger på egenkontroll. För att miljöfarlig verksamhet skall kunna bedrivas inom ML:s tillåtningsregler kräver detta att företagen ifråga bygger upp en egenkontroll av sådan omfattning att verksamheten med säkerhet kan ske enligt de villkor som fastställts.

Riksdagen antog våren 1988 regeringens proposition 1987/88:85 (Miljöpolitiken inför 90-talet), vilket bl.a. innebär att reglerna för företagens egenkontroll skärps. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta i fråga om kontrollen. En miljörapport skall årligen inlämnas till tillsynsmyndigheten för sådan verksamhet som kräver tillstånd. Rapporten skall innehålla en redogörelse för vidtagna miljöskyddsåtgärder och resultaten av dessa åtgärder.

Även om miljöhänsynen nu ges ökad tyngd vid tillämpningen av ML och tillsynsmyndigheterna tillförs ytterligare resurser kan befaras att dessa åtgärder är otillräckliga för att förebygga miljöskador.

Två autentiska "miljöfall" kan illustrera problemet.

1. Ett företag i Mellansverige släppte under en längre tid ut miljöfarliga ämnen och överskred kraftigt gällande gränsvärden. I domen mot företaget anfördes bl.a. att det "inte kan vara fråga om ringa överträdelse". När det gällde att bedöma brottslighetens svårighetsgrad fäste tingsrätten särskilt avseende vid två omständigheter. "Länsstyrelsen har, av utredningen i målet att döma, i sin egenskap av tillsynsmyndighet visat en anmärkningsvärd undfallenhet gentemot bolaget. Härigenom kan man å ena sidan ha bidragit till en föreställning hos bolagets företrädare att det inte varit så allvarligt med de otillåtna utsläppen, medan man å andra sidan genom sin underlåtenhet att ingripa låtit utsläppen fortsätta under lång tid... Med hänsyn till dessa omständigheter framstår brottsligheten ej som så allvarlig att annat straff än böter är påkallat."

Domstolen kom med andra ord till den minst sagt märkliga slutsatsen att den som bryter mot miljöskyddslagen skall få straff lindring om tillsynsmyndigheten inte skött sitt arbete.

2. Ett företag i NV Skåne förnekade under lång tid utsläpp av tungmetaller till omgivningen. Dessa utsläpp fanns inte upptagna i det gällande tillståndet från koncessionsnämnden. Efter en intensiv debatt i massmedia och lokala politiska instanser medgav företaget så småningom att miljöproble-

men faktiskt existerade och beslutade om miljöförbättrande investeringar i storleksordningen 40 miljoner kronor. Denna investering kan ses som en dold miljökostnad.

Nämnda exempel kan mångfaldigas. De illustrerar båda med all önskvärd tydlighet att det inte räcker med skärpt egenkontroll och ytterligare satsning på resurser hos tillsynsmyndigheten för att förebygga miljöproblem.

Inom många företag som bedriver miljöfarlig verksamhet saknas tillräcklig kompetens för att i tid kunna ingripa mot förekommande miljöproblem. I ovannämnda proposition skriver miljöministern bl.a. att "det borde vara värdefullt för många företag att kunna förfoga över en oberoende person med kunskaper om miljöskyddsarbete och med insikter i näringsverksamhet."

Ett sådant system, dvs. införande av miljörevisorer i företagen, föreslogs av utredningen "För en bättre miljö" (SOU 1987:32). Flera remissinstanser uttalade sig positivt om förslaget.

En miljörevisor skulle förutom rent granskningsarbete också kunna ge företagen en kvalificerad rådgivning beträffande tekniska miljöskyddsåtgärder. Därigenom kan miljörevisorsfunktionen få en förebyggande och utvecklande roll i företagets miljöskyddsarbete.

I rapporten "Miljörevision internationellt" (Statens Naturvårdsverk) heter det bl.a. följande om miljörevision i USA och Canada: "Slutsatsen av erfarenheterna i USA och Canada är att interna miljörevisorer som har ledningens fulla stöd och som intar en oberoende ställning i förhållande till producerande enheter kan utgöra ett effektivt hjälpmedel för företagen att verifiera och säkerställa att nödvändiga miljöskyddsåtgärder vidtas."

Miljörevisorer skulle, som Lunds Universitet föreslog i sitt remissvar till utredningen, med fördel kunna införas som en tidsbegränsad försöksverksamhet. En sådan försöksverksamhet borde kunna starta den 1 januari 1991. Denna försöksverksamhet kan sedan bilda underlag för beslut om miljörevisorernas arbets- och ansvarsområden, deras utbildningsbehov och skyddande av integritet.

Samtidigt bör kraven på den miljörapport företagen numera är skyldiga att årligen avge till tillsynsmyndigheten skärpas. Redovisningen bör omfatta inte enbart vad man gjort för att uppfylla de krav som redan finns utan också hur miljö kvaliteten i produktionsprocessen och anläggningar avses förbättras.

I sammanhanget bör också beaktas de synpunkter som framlagts av Svenska Metallindustriarbetareförbundet. Metall föreslår bl.a. införande av miljörevisorer och knyter då också an till det viktiga sambandet mellan arbetsmiljön och den yttre miljön. I företagets miljörapportering bör därför också ingå någon form av miljösocial redovisning, dvs. hur man avser att förebygga skador vållade av dålig arbetsmiljö och yttre miljö.

Vid behandling av motion 1988/89:Jo728 hänvisade jordbruksutskottet (bet. 1989/90:JoU5) till den översyn av miljöskyddslagstiftningen som en särskild kommitté arbetar med och avstod samtidigt från sakbehandling av motionen.

Enligt vår uppfattning är denna fråga redan tillräckligt utredd och förslag

framlagda av tidigare utredningar (SOU 1987:32). Det borde därför inte möta några som helst hinder att redan nu förbereda en försöksverksamhet med miljörevisorer i företagen.

Mot. 1989/90
Jo799

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om försöksverksamhet med miljörevisorer i företagen med början den 1 januari 1991,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om företagens miljörapportering.

Stockholm den 25 januari 1990

Bengt Silfverstrand (s)

Birthe Sörestedt (s)